

Lễ hội Việt Nam

Hà Nội

Lễ Hội Đền Hùng

Hội Đền Hùng, thời trước quy định như sau: những năm thường, giao cho hương Trung Nghĩa (nay là Hy Cương - Chu Hóa) chịu trách nhiệm, gọi là dân Trưởng tạo lệ. Nhà nước chỉ gửi về ba đấu gạo nếp thơm (khoảng 30 kg) để đồ xôi cúng Tổ. Cứ 5 năm tổ chức một hội chính vào năm chẵn (1925, 1930...), do triều đình chịu trách nhiệm. Năm ấy ngay từ tháng giêng, người ta đã treo lá cờ Thần trên đỉnh núi Nôn để báo cho đồng bào xa gần biết. Phẩm vật tế lễ do dân Trưởng tạo lệ phải lo. Vì là dân sở tại, nên được triều đình giao cho nhiệm vụ trông nom đền miếu đền, hương tuần tiết, và phục vụ ngày giỗ Tổ. Bù lại, Nhà nước miễn cho khoản sưu thuế phu phen. Ngoài ra còn được cấp thêm chi phí lấy từ thuế điền thổ của hạt Sơn Hưng Tuyên.

Sau khi đã tiến hành quốc tế, thì thờ các Vua Hùng và vợ con của các vua. Chính các cuộc hành lễ của làng xã mới tạo nên sự xúc động tâm linh mạnh mẽ hướng về cội nguồn. Có trên 40 làng rước kiệu từ đình làng mình tới châu, tất cả đều đặt ở chân núi để chầu giải. Kiệu nào nhất thì được rước lên Đền Hùng, nơi Mộ Tổ, hết sức vinh dự. Tiêu chuẩn đoạt giải là: trang hoàng đẹp, lễ phẩm khéo và tinh khiết, cờ xí, áo quần nghiêm chỉnh, âm nhạc hay, hầu kiệu đông và có trật tự, đi đứng đúng phép.

Dải là bức Thần dẫn đầu, 8 người vác cờ đuôi nheo, 8 người vác bát bửu. Ông chủ tế mặc áo hoàng bào thụng kiêu nhà vua, đi trước, các quan viên chức sắc chia nhau hộ giá trước và sau kiệu. Riêng kiệu nhang án có phường bát âm tấu nhạc hầu Thánh, đi hai bên. (Trừ phường bát âm mặc lễ phục cổ điển, thông thường quần trắng; áp the, khăn xếp, còn các quan viên rước kiệu đều ăn mặc theo lối quan văn võ và binh sĩ trong triều. Những làng ở xa phải rước ba ngày mới tới Đền.

Cũng nằm trong lễ thức tại Đền Hùng, còn có tiết mục hát Xoan. Hát Xoan xưa gọi là hát Xuân, do công chúa Nguyễn Cư con Vua Hùng 17 tập hợp từ múa hát dân gian trong kinh đô Văn Lang (Việt Trì). Đến thời nhà Lý, vợ vua Lý Thần Tông người Hương Nộn (Tam Thanh) có công tổ chức giúp đỡ phường Xuân hoạt động hát lễ ở các cửa đình, nên phường Xuân kiêng tên bà (Lan Xuân), gọi chệch đi là hát Xoan. Đêm hát Xoan kéo dài từ chập tối đến sáng, trình diễn một bài bản có ba phần: 5 đoạn lễ hội, 14 đoạn quả cách và 8 đoạn nam nữ đối đáp. Đội Xoan có 6 nam, 12 nữ trẻ đẹp hát bằng nhiều giọng khác nhau, có lúc dùng điệu bộ chân tay, có lúc múa nhảy, kèm theo trống phách đưa đệm.

Trên đây là miêu tả sơ bộ phần lễ, có thể xem là hạt nhân của Hội. Hành động Hội là một tổng thể nhiều khía cạnh gây nên hưng phấn cho người có mặt, bao gồm: lễ thức, trò chơi, văn nghệ, mua bán hàng hóa, ăn uống và kể cả con người (con người góp vào đây bộ mặt tươi tỉnh, quần áo đẹp và sự đông đúc ồn ào). Dân địa phương bán hoa quả quà bánh, cơm phở, nước nôi chỉ tính chút công lam lũ, để cầu phúc và lấy tiếng khen. Tối đến, ít người về nhà dù ở gần, tục lệ là ngủ lại. Bởi vậy, họ đi chơi cho mệt rồi, rồi tiện đầu ngủ đấy. Giữa bầu không khí cởi mở ấy, là hàng loạt trò chơi, văn nghệ biểu diễn ngày cũng như đêm, tự do thường thức không mất tiền.

Ban khánh tiết chỉ cần treo lên ít giải thưởng làm vui, là các làng xã tự đem đến gà chọi, bịt mắt bắt dê, kéo co, bắn nỏ, thi ném cùn, kéo lửa nấu cơm thi, đấu vật, cờ người... Cờ người dùng người thật làm quân, từ tướng, sĩ, đến tượng, xe, pháo, mã, tốt, đều là các cô thanh nữ xinh đẹp. Lứa tuổi thanh niên túm tụm nhau trên các ngọn đồi trỏ tài hát về, hát trống quân, sa mạc, cò lả. Các cụ già lại thích nghe nghệ sĩ dân gian gảy đàn bầu, hát vọng cổ, hay kéo nhị hồ, hát xẩm. Nghe xong thưởng ít tiền.

Ban đêm, bao giờ cũng có hát chèo tuồng ở các bãi rộng. Phường chèo, tuồng đón ở các rạp về, hoặc tự họ xin đến. Cũng có cả các đoàn nghiệp dư của làng xã đến Hội trỏ tài. Tất cả các đoàn đó được Ban khánh tiết cho ăn cơm, cá thịt và ít tiền lộ phí, biểu diễn cho toàn dân xem không bán vé.

Không có những trò chơi, những tiết mục văn nghệ lố lăng âm ỉ trái với bầu không khí trang nghiêm hướng thượng. Lễ hội Đền Hùng xưa kéo dài từ mồng 7, mồng 8 tới 16, 17 tháng 3. Kể từ năm 1922, Đền Hùng được trùng tu xây dựng như hiện có, nhà Nguyễn quyết định lấy ngày 10-3 triều đình tế lễ, sau đó để làng xã tế lễ. Bởi vậy có câu ca:

Dù ai đi ngược về xuôi,
Nhớ ngày giỗ Tổ mồng mười tháng ba...

Vào dịp này, đồng bào cả nước về lễ bái và xem hội. Những ngày ấy đứng trên đỉnh núi nhìn xuống xung quanh, sẽ thấy từ mọi con đường tới Đền Hùng, người ta đổ về dự hội như muôn vàn chấm đồng đủ màu sắc hòa lẫn cây xanh như một rừng hoa tươi thắm trước gió xuân. Mọi người già, trẻ, gái trai náo nức

lúc đi, hân hoan lúc đến, lưu luyến lúc ra về, cảnh trí, tình người thân thương tha thiết vô cùng. Thật là một dịp lễ hội để đồng bào cả nước, miền ngược miền xuôi, miền nam miền bắc gặp nhau sum họp trên đất Tổ quê hương, bộc lộ những tình cảm thiêng liêng tự đáy lòng.

Hội Đống Đa

Ngày mở hội: 5/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: Gò Đống Đa- Đống Đa, Đống Đa, Hà Nội

Người được thờ cúng: Tưởng nhớ chiến thắng Quang Trung - Nguyễn Huệ

Truyền thuyết: Kỷ niệm trận chiến thắng lẫy lừng diệt tan đồn Khương Thượng mở đường cho Vua Quang Trung vào giải phóng Thăng Long vào mùa xuân năm Kỷ Dậu (1778).

Nội dung: Hội có tục múa rồng, miêu tả cách điệu trận đánh rồng lửa của nhân dân các làng quanh vùng nhất tề nổi lên phối hợp với nghĩa quân Tây Sơn công đồn.

Ghi chú: Gò Đống Đa tương truyền là nơi quân Minh vui thây thành đóng.

Hội đền Đồng Nhân

Ngày mở hội: 4/2 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 4 ngày

Địa điểm tổ chức: Đền Đồng Nhân- Đồng Nhân, Hai Bà Trưng, Hà Nội

Người được thờ cúng: Hai Bà Trưng

Truyền thuyết: Theo tục truyền, ngày 5 năm Canh Thìn (1160) có hai pho tượng đá của Hai Bà trôi về Thăng Long báo mộng cho vua Lý. Lý Anh Tông cho dựng đền thờ Hai Bà.

Nội dung: Lễ rước kiệu Hai Bà ra bờ sông Hồng, nơi có đền gốc là lễ quan trọng nhất. Ngoài nghi thức, còn có nhiều trò vui như: đấu vật, đánh cờ, chọi gà....

Các nghi thức tế lễ tại đền Đồng Nhân không có gì khác. Nhưng trong nhiều trường hợp cuộc tế lễ do nữ quan chủ trì.

Ghi chú: Tổ chức chính hội vào ngày 5 tháng 2 Âm lịch

Hội làng Đông Đô

Ngày mở hội: 6/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: Thôn Đông Đô- Nam Hồng, Đông Anh, Hà Nội

Người được thờ cúng: Linh Long Đại Vương

Truyền thuyết: Tương truyền đây là trò chơi luyện quân từ thời Lý.

Nội dung: Đặc sắc của hội là đánh phết. Sau khi tế Thành hoàng làng là Linh Lang, hội phết mở ra vào lúc nửa đêm. 15 chàng trai khỏe mạnh được tuyển làm tay phết. Quả phết bằng gỗ sơn son to bằng quả dừa, có múi do vị chủ tế bung ra từ nội cung tung giữa sân đình rực ánh đuốc và sôi động tiếng trống ngũ liên. Phết làm từ gộc tre cong đầu hoặc đẽo bằng gỗ giống như cái bơi chèo, cũng sơn son. Các tay phết hất quả phết, người rê, kẻ lừa từ sân đình ra đến cổng cầu rồi lại hất đưa phết trở về làm lễ tạ thánh.

Ghi chú: Tàn dư của tín ngưỡng thờ mắt trời của cư dân nông nghiệp.

Hội làng Đình Quán

Ngày mở hội: 1/2 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: Tại đình làng- Phú Diễn, Từ Liêm, Hà Nội

Nội dung: Ngoài lễ rước là nhiều trò vui

Hội làng Đám

Ngày mở hội: 9/3 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 3 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng Đám- Tây Tựu, Từ Liêm, Hà Nội

Người được thờ cúng: Trương Hồng - Trương Hát.

Truyền thuyết: Trương Hồng - Trương Hát là hóa thân của Thần Rắn - Ông Cọc, Ông Núi giúp Lý thường Kiệt đánh tan quân Tống trên phòng tuyến sông Cầu.

Nội dung: Hàng năm làng Đăm vào Hội thờ Thành Hoàng. Ngoài nghi lễ là các hoạt động vui. Độc đáo nhất là thi bơi trải đứng hàng đầu trong vùng. Trong 3 ngày hội, mỗi ngày 2 lần sáng, chiều đều có thi bơi trải.

Ghi chú: Bơi Đăm - rước Giá - Hội Giây là 3 Hội lớn.

Hội đền Bó Cái Đại Vương

Ngày mở hội: 10/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: Đền Kim Mã- Kim Mã, Ba Đình, Hà Nội

Người được thờ cúng: Đức Thánh Bó Cái Đại Vương

Truyền thuyết: Đức Thánh Bó Cái Đại Vương (tức Phùng Hưng) là người phát cờ khởi nghĩa đánh đuổi giặc nhà Đường, khôi phục triều chính độc lập cho nước Đại Việt.

Nội dung: Có lễ ở Đền và các trò vui dân gian.

Hội làng Triều Khúc

Đối tượng suy tôn: Phùng Hưng - Bó Cái đại vương

Thánh sư họ Vũ (phối tự)

Địa điểm: Đình làng Triều Khúc xã Tân Triều, huyện Thanh Trì - Hà Nội

Thời gian: 10 - 12 tháng giêng (chính hội ngày 10)

Đặc điểm: Múa rồng, múa cờ

Từ thủ đô Hà Nội, theo đường số 6 đi Hòa Bình đến cây số 8 rẽ tay trái đi vài trăm mét là đến làng Triều Khúc, một làng cổ tập trung cô đọng những sắc thái của văn hóa làng xã Việt Nam. Làng còn giữ được nguyên vẹn đình, chùa, bến nước, cây đa, mái ngói. Những con đường gạch uốn khúc hiện dấu tích từ ngàn năm xưa. Ngoài ngôi chùa cổ kính Vân Hương, làng còn có 2 đình - Đình Sác là nơi giữ sắc phong, đình lớn là đình chính, nơi thờ vị thành hoàng của làng vốn là anh hùng dân tộc thế kỷ VIII - Bó Cái Đại Vương Phùng Hưng Triều Khúc là một vùng làng nghề nổi tiếng. Đây là nơi tập trung nhiều nghề thủ công truyền thống từ dệt, thêu, làm tua, nhuộm sợi, làm chổi phát trần... đặc biệt là nghề làm nón quai thao.

Ai làm chiếc nón quai thao

Để anh trông thấy cô nào cũng xinh.

Hàng năm, đến ngày 10 tháng giêng làng mở hội với những nghi thức tế lễ độc đáo và rực rỡ mang đậm nét truyền thống văn hóa Việt Nam. Hội làng Triều Khúc bắt đầu tế lễ chính thức tiến hành ở Đại đình với việc đưa rước long trọng mũ áo của Hoàng đế Phùng Hưng từ Đình Sác về Đại đình. Cuộc rước diễn ra với đầy đủ những nghi tượng và nhạc phụ họa. Dưới ánh đèn nến người ta như lạc bước vào một câu chuyện cổ tích. Trong lúc đó điệu múa bông đặc sắc

cùng các trò múa lân, đấu vật, hát chèo vang trong tiếng trống hội làng giục giã trong những ngày hội đó còn có hội múa rồng truyền thống và kết thúc là hội

múa cờ (còn gọi là chạy cờ). Múa cờ mô phỏng cuộc tấn công của Hoàng đế Phùng Hưng vào phủ thành Tống Bình năm 719. Đó là khung cảnh: người cờ,

kích, kẻ xà mâu, đao, súng tưng bừng, rầm rập như cuộc giao chiến từ ngàn xưa.

Trong các ngày hội cuộc tế lễ thời Phụng Vũ Uy - Cụ Tổ nghề truyền thống của làng được tổ chức với nghi lễ long trọng. Điệu múa bông ở làng Triều Khúc

được coi là điệu múa cổ giàu tính dân tộc và được biểu diễn trong những ngày làng vào đám, mở lễ hội tế đức thành hoàng Bó Cái Đại Vương. Trường

truyền rằng, khi đại quân đến đánh thành Tống Bình, Phùng Hưng giấu quân tại làng Triều Khúc, dân sở tại đã dùng múa bông này để động viên tướng sĩ

trước khi vào trận.

Hội làng Triều Khúc thể hiện sự biết ơn với ông cha những người vừa chiến đấu vừa xây dựng và ước vọng "Nhân trang, vật thịnh" là một trong những lễ hội

phong phú, độc đáo rất đặc trưng cho sinh hoạt văn hóa tại các làng quê Việt Nam.

Hội đình Cá Lễ

Ngày mở hội: 14/2 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: Thôn Hồ Khẩu, Ba Đình, Hà Nội

Người được thờ cúng: Cống Lễ và Cá Lễ.

Truyền thuyết: Hai anh em Cống Lễ và Cá Lễ sống dưới triều Lý, họ được cử đi đánh giặc ở vùng Bạch Hạc, khi Cá Lễ ra trận thì vợ ở nhà là công chúa Thủy Tinh không may bị chết đuối. Về nhà, Cá Lễ thương vợ xin vua Lý cho lập đền thờ Thủy Tinh. ít lâu sau Cá Lễ cũng qua đời, dân làng lập đình thờ.

Nội dung: Lễ hội đình Cá Lễ mở vào ngày hóa thân của thần. Hội có trò bơi cặn rất độc đáo trình diễn những động tác Cá Lễ tìm kiếm xác vợ xấu số của mình.

Ghi chú: Tàn dư của tục thờ Thần Sông cấp đôi như mô típ Trương Hồng - Trương Hát.

Hội đèn Chèm

Ngày mở hội: 14/5 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 3 ngày

Địa điểm tổ chức: Đình và đèn Chèm- Thụy Phương, Từ Liêm, Hà Nội

Người được thờ cúng: Lý Thân

Truyền thuyết: Để tưởng nhớ Lý Thân tức Lý Ông Trọng, Tương truyền quê ở Chèm được An Dương Vương cống cho Tần Thủy Hoàng. Ông có tài xuất chúng, làm việc tận tâm, được Vua Tần gả Công Chúa Bạch Tính Cung (con gái Tần Thủy Hoàng).

Nội dung: Hội được trình diễn thông qua các cuộc rước rất trang nghiêm như: rước nước, rước mã, rước văn, lễ cúng Phật... Lễ diễn xướng kể công đức ông Lý ông Trọng được tiến hành trong đêm rằm. Trò vui trong Hội có nhiều như: thi bơi trải, kéo co, thả chim bồ câu.

Ghi chú: Còn bảo lưu nhiều nghi lễ nông nghiệp cổ truyền (đặc biệt là tục rước nước) dưới cái vỏ thờ Lý Ông Trọng.

Lễ - Hội Chi Nan

Ngày mở hội: 8/4 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: - Lệ Chi, Gia Lâm, Hà Nội

Người được thờ cúng: Ông Trâu và Hiến Công

Truyền thuyết: Ông Trâu và Hiến Công là tướng của vua Hùng thứ VI.

Nội dung: Có tổ chức Hội trận dựng lại cảnh quân ta và quân giặc đánh nhau. Hai trai đình vật nhau và có các trò đấu gậy.

Ghi chú: Không phải Lệ Chi (vườn vải) Nơi xảy ra vụ thảm án của Nguyễn Trãi và Nguyễn Thị Lộ thời Lê.

Có thể có sự hòa trộn giữa Ông Trâu tướng của Thánh Gióng.

Hội làng Chi Nam

Ngày mở hội: 5/4 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng Chi Nam- Lệ chi, Gia Lâm, Hà Nội

Người được thờ cúng: Trâu Đô Thống.

Truyền thuyết: Trâu Đô Thống là vị tướng của Thánh Gióng, dân gian gọi là chàng Trâu có công đánh giặc Ân. Hội được gọi là Hội Phù Gióng.

Nội dung: Trong Hội có tổ chức diễn lại tích chàng Trâu đánh tan giặc Ân và sự tích chàng Trâu đập nát cùi dừa cho quân lính ăn khi chiến thắng trở về.

Hội đèn Cổ Loa

Ngày mở hội: 6/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: - Cổ Loa, Đông Anh, Hà Nội

Người được thờ cúng: An Dương Vương

Truyền thuyết: Cổ loa là cố đô từ thời vua Thục An Dương Vương (thế kỷ 3 trước công nguyên) gắn liền với mối tình My Châu - Trọng Thủy.

Nội dung: Mở đầu bằng đám rước lớn của 12 xóm làng Cổ Loa. Ngoài cỗ, quạt, phường bát âm còn có các quan viên đội mũ tế, áo thụng, đi hia mang cung, nỏ, kiếm, tên..., Buổi chiều có tục "Tế bát xà".

Ngoài ra còn có nhiều trò vui: đấu vật, kéo co, leo dây, đánh đu, múa võ, đấu cờ người, chọi gà. Đặc sản trong hội còn là những phong bánh chè lam ngọt ngào.

Hội Cờ Đế Thích

Ngày mở hội: 6/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 4 ngày

Địa điểm tổ chức: Chùa Vua (đèn Đế Thích)- Phố Thịnh Yên, Hai Bà Trưng, Hà Nội

Người được thờ cúng: Đế Thích

Truyền thuyết: Đế Thích là người chơi cờ nổi tiếng thời Lê thế kỷ 15.

Nội dung: Đặc sắc trong hội là cuộc thi đấu cờ. Ai vô địch liền trong 3 năm được làng khắc tên vào trong bia đá dựng ở chùa.

Ghi chú: Nhân vật truyền thuyết.

Hội làng Dương Xá

Ngày mở hội: 1/2 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 3 ngày

Địa điểm tổ chức: - Dương Xá, Gia Lâm, Hà Nội

Người được thờ cúng: Nguyên Phi Ỗ Lan - vợ Vua Lý.

Nội dung: Hội có nhiều trò vui như đánh cờ, múa sư tử, đánh vật, múa bát tiên, sênh tiền...

Hội Gióng

Ngày mở hội: 6/4 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 7 ngày

Địa điểm tổ chức: Đền Làng Gióng- Phù Đổng, Gia Lâm, Hà Nội

Người được thờ cúng: Thánh Gióng

Truyền thuyết: Đức Thánh Gióng là vị anh hùng thần thoại đã đánh tan giặc Ân thời Hùng Vương dựng nước

Nội dung: Tương truyền Lễ Hội được tổ chức từ đời Lý thái tổ (1010 - 1028) theo nếp truyền thống chính xác từng ngày với các tích lễ rước nước, lễ cỗ chay, rước khám đường, rước cờ, múa trò săn, vây bắt hổ, lễ dâng thủ cấp và tiệc khao quân.

Ghi chú: Hội gióng là một trong những hội lớn nhất, phong phú, trang nghiêm nhất trong những hội lễ ở Việt Nam. Tổ chức tại làng Gióng (gồm các các làng: Đồng Viên, Đồng Xuyên, Phù Đổng và Phù Dực).

Hội làng Hoàng Mai

Ngày mở hội: 1/8 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 2 ngày

Địa điểm tổ chức: Đền thôn Hoàng Mai- Hoàng Văn Thụ, Thanh Trì, Hà Nội

Người được thờ cúng: Trần Khát Chân.

Truyền thuyết: Trần Khát Chân là một danh tướng đời Trần

Nội dung: Ngoài các nghi lễ là cuộc rước độc đáo. Hội có thi thả diều, mỗi diều có 3 ông sáo trở lên.

Hội làng I'ch Vịnh

Thời gian tổ chức: 2 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng I'ch Vịnh- Vĩnh Quỳnh, Thanh Trì, Hà Nội

Người được thờ cúng: Tô Hiến Hành

Truyền thuyết: Danh tướng đời Trần đã qua làng đánh giặc.

Nội dung: Hội tổ chức rước quanh làng sau đó có các trò chơi.

Lễ - Hội Khoan Tế

Ngày mở hội: 10/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: Sân đình thôn Khoan Tế- Đa Tốn, Gia Lâm, Hà Nội

Người được thờ cúng: Bạch Mã Đại Vương (Thần ngựa trắng) và Phùng Kha Đại Vương.

Truyền thuyết: Làng thờ 2 Thành hoàng là Bạch Mã Đại Vương (thần ngựa trắng) và Phùng Kha Đại Vương.

Nội dung: Hội Khoan tế, ngoài các nghi lễ thờ Thành hoàng còn có thi ném pháo rất hấp dẫn. Sân đình trồng các cây trúc cao khoảng 20 thước ta, trên có một vòng tròn đường kính 2 tấc rưỡi dán giấy hồng.

Người nào được giải phải là người đốt pháo ném lên vòng tròn

Ghi chú: Tàn Dư lễ cầu mưa. Pháo là tiếng sấm báo hiệu mưa về.

Hội chùa Láng

Ngày mở hội: 7/3 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 3 ngày

Địa điểm tổ chức: Chùa làng Láng (Chiêu Thiên)- Láng Thượng, Đống Đa, Hà Nội

Người được thờ cúng: Phật và Thánh (Tứ Đạo Hạnh)

Truyền thuyết: Chùa có tượng mây đàn Tứ Đạo Hạnh.

Nội dung: Trong Hội có tế lễ và rước.

Ghi chú: Làng mở hội vào ngày hóa của thiền sư và cứ 15 năm mới mở một lần

Thời Lý, các Vua Lý thường đi thuyền từ cung về Chùa lễ Phật.

Hội làng Lệ Mật

Ngày mở hội: 23/3 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng Lệ Mật- Việt Hưng, Gia Lâm, Hà Nội

Người được thờ cúng: Chàng trai họ Hoàng

Truyền thuyết: Chàng trai họ Hoàng đã dũng cảm lao xuống sông Thiên Đức (sông Đuống ngày nay) giết chết Thủy quái, cứu được công chúa con Vua Lý Thái Tông. Được nhà Vua khen thưởng, chàng trai chỉ xin đưa dân nghèo khai hoang, lập ấp vùng đất Lệ Mật ngày nay.

Nội dung: Nghi thức: rước nước, đánh cá cờ, tế lễ. Các trò: múa Rắn, gọi nhớ sự tích đánh Thủy Thần của Thành hoàng, Bắt Rắn, Nuôi Rắn. Nhân ngày này các làng đều về dự hội vui chung với dân Lệ Mật và tưởng nhớ đến người có công lập đất.

Hội làng Lỗ Khê

Ngày mở hội: 6/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 10 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng Lỗ Khê- Liên Hà, Đông Anh, Hà Nội

Người được thờ cúng: Ông Dục, ông Minh

Truyền thuyết: Tương truyền, ông Dục, ông Minh có công đánh giặc Mũi đỏ thời Hùng Vương, cùng 2 vợ chồng Đinh Dự và Mãn Hoa Đường, người có công dạy dân hát cửa đình, người sáng lập ra giáo phường Lỗ Khê từ thế kỷ XV.

Nội dung: Hội có sinh hoạt diễn hình là hát cửa đình duy trì đã mấy trăm năm.

Hội làng Mai Động

Ngày mở hội: 6/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng Mai Động- Mai Động, Hai Bà Trưng, Hà Nội

Người được thờ cúng: Nguyễn Tam Trinh và bà Lê Chân.

Truyền thuyết: Nguyễn Tam Trinh là một đô vật và là danh tướng của Hai Bà Trưng.

Nội dung: Trong Hội có tổ chức rước và múa sinh tiền. Có các đồ vật biểu diễn các miếng võ truyền thống, có đấu gậy.

Hội làng Mọc

Ngày mở hội: 11/2 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 2 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng Mọc quan Nhân- Nhân Chính, Từ Liêm, Hà Nội

Người được thờ cúng: Thành hoàng

Nội dung: Ngoài các nghi lễ thờ Thành hoàng là các trò vui đánh cờ người, chọi gà, văn nghệ.

Hội chùa Nành

Ngày mở hội: 4/2 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 3 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng Nành - Chùa Nành- Phù Ninh, Gia Lâm, Hà Nội

Người được thờ cúng: Bà Pháp Vân

Truyền thuyết: Bà Pháp Vân (một trong tứ pháp theo tích Phật Man nương) . Còn gọi là Hội Đại.

Nội dung: Có nhiều trò chơi trong hội như: Đấu vật, đánh cờ người, thi chọi gà, thi bơi thuyền, thi hát, diễn chèo, tuồng, thi nấu cơm, thi dệt vải...trong đó có trò nâng cây đáng chú ý. Yếu tố của tinh thần thượng võ bao trùm lễ hội. Trong Hội còn tổ chức nghe giảng 10 điều răn trong Kinh Phật, có tế lễ.

Ghi chú: Sự hội nhập của tín ngưỡng nông nghiệp vào Phật giáo. Xem Chùa Dâu Hà Bắc.

Hội làng Nghiêm

Ngày mở hội: 7/3 (âm lịch)

Địa điểm tổ chức: Đình làng Hạ Trì- Liên Trung-Liên Hà, Đan Phượng, Hà Nội

Người được thờ cúng: Sa Lãng

Truyền thuyết: Bà Sa Lãng là một nữ tướng của Hai Bà Trưng đã có nhiều chiến công. Dân Hạ Trì thờ Bà làm Thành hoàng, hàng năm mở hội để tái diễn lại đội quân của bà Sa Lãng xưa kia.

Nội dung: Hội có tổ chức biểu diễn của các đội trống, thi bơi thuyền nan. Khác với tất cả các lễ hội ở các nơi, ở đây tổ chức hội trước và lễ sau.

Ghi chú: Đây là một Hội đáng được chú ý. Bởi Hội là lớp Văn hóa cổ lưu, lễ. Lễ được mô phỏng theo các điển lễ Trung Hoa, được triều đình quy định lễ trước, Hội sau.

Hội làng Nhội

Ngày mở hội: 12/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: Thôn Thụy Lôi- Thụy Lâm, Đông Anh, Hà Nội

Người được thờ cúng: Thần Trấn Vũ

Truyền thuyết: Sự tích bắt nguồn từ việc An Dương Vương xây thành ốc được các tiên nữ đem xuống giúp nhưng thần của gà giả tiếng gáy sáng làm các cô tiên phải bay về trời nên thành xây mãi không xong. Sau nhờ Huyền Thiên Trấn Vũ diệt ma gà trắng nên mới xây xong thành. Thần trấn Vũ được lập đền thờ tại núi Sái. Nhà vua nhớ ơn Thần, hàng năm thường về đây lễ. Sau do đi lại khó khăn nên An Dương Vương giao cho dân làng Nhội cử người thay mặt vua (vua giả) và tổ chức lễ tế giống như trước đó, lâu ngày thành hội, còn gọi là hội rước vua giả.

Nội dung: Hội có cuộc rước và tế lễ long trọng.

Ghi chú: Làng Nhội là tên Nôm của thôn Thụy Lôi.

Hội làng Phú Gia

Ngày mở hội: 10/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: Đình làng Phú Gia- Phú Thượng, Tây Hồ, Hà Nội

Người được thờ cúng: Quán Đình Nhị

Truyền thuyết: Đình thờ Quán Đình Nhị, vị tướng của vua Hùng thứ VI có công phù Thánh Gióng đánh giặc Ân. Đình còn giữ được thần phả, 12 sắc phong thần của các triều Lê, Nguyễn. Phú Gia còn là quê của 3 tiến sỹ, 26 vị đầu hương cống, sinh đồ. Trước 1945, Phú Gia là cơ sở của cách mạng.

Nội dung: Có hát văn, đánh cờ bỏi, chọi gà và nhiều hình thức vui chơi khác.

Ghi chú: Đầu năm 1996 mở hội, sau 60 năm gián đoạn.

Hội làng Quỳnh Đô

Ngày mở hội: 5/2 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 2 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng Quỳnh Đô- Vĩnh Quỳnh, Thanh Trì, Hà Nội

Người được thờ cúng: Tô Hiến Thành

Truyền thuyết: Danh tướng đời Trần đã qua làng đánh giặc.

Nội dung: Hàng năm mở Hội tế, rước và có các trò vui.

Hội làng Sài Đồng

Ngày mở hội: 4/1 (âm lịch)

Địa điểm tổ chức: Thôn Sài Đồng- Gia Thụy, Gia Lâm, Hà Nội

Người được thờ cúng: Thành hoàng Linh Lang

Truyền thuyết: Thành Hoàng là Linh Lang con Vua Lý Thần Tông thời Lý. Là người có công giúp Vua giữ nước, dạy dân làng làm nghề thủ công.

Nội dung: Sau các nghi lễ có diễn trò trình nghề (nam đóng giả nữ, nữ đóng vai nam , nhưng chủ yếu là nghề nông), sau các trò diễn là cuộc vui xuân .

Hội đền Sóc

Ngày mở hội: 6/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 3 ngày

Địa điểm tổ chức: Đền- Phù Linh, Sóc Sơn, Hà Nội

Người được thờ cúng: Thánh Gióng.

Truyền thuyết: Nơi đây tương truyền là điểm chót của cuộc hành trình ở chốn trần thế, nơi Thánh Gióng ngồi nghỉ, ngắm nhìn phong cảnh lần cuối rồi phi ngựa về trời

Nội dung: Hội được mở đầu bằng lễ dâng hoa tre. (Đó là những măng tre vót mỏng, đầu tuốt bông, nhuộm phẩm ngũ sắc). Ngày 7 có tục "chém tướng" rất hấp dẫn.

Hội chùa Sở Thượng

Ngày mở hội: 1/1 (âm lịch)

Địa điểm tổ chức: Chùa xã Yên Sở- Yên Sở, Thanh Trì, Hà Nội

Người được thờ cúng: Đức Thánh Linh Lang

Truyền thuyết: Đức thánh Linh Lang con Vua Lý Thần Tông được vua Lê Hy Tông phong làm " Phù Quốc an dân " .

Nội dung: Trong hội với mục đích tưởng niệm các vị thần của làng, cầu mong một năm mới tốt lành, làm ăn phát đạt. Có tế lễ, rước và nhiều trò vui.

Ghi chú: Thánh Linh Lang là Thành Hoàng làng. Đình đã bị phá nên Hội làng nhập vào Hội Chùa.

Hội làng Triều Khúc

Ngày mở hội: 10/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 3 ngày

Địa điểm tổ chức: Đình làng Triều Khúc, tên tục là làng Đơ Thao.- Tân Triều, Thanh Trì, Hà Nội

Người được thờ cúng: Phùng Hưng

Truyền thuyết: Làng có 2 ngôi đình:Đình Sắc (nơi lưu giữ sắc phong)và đình Đại (thờ Phùng Hưng)

Nội dung: Trong ngày Hội có rước, lễ, tế.Có nhiều trò chơi như: Múa " con đĩ đánh bông ", múa rồng và múa cờ, đấu Vật. Nhân ngày Hội các đồ vật nổi tiếng ở các lò vật Thanh Trì, Mai Động, Làng Dăm...cùng tham gia.

Lễ - Hội Trúc Lâm

Ngày mở hội: 23/2 (âm lịch)

Địa điểm tổ chức: 40 phố Hàng Hành, Quận Hoàn Kiếm, Hà Nội

Người được thờ cúng: Nguyễn Thời Trung, Phạm Thuần Chánh, Phạm Đức Chính

Truyền thuyết: Đình phả Trúc Lâm, nơi thời vọng tiến sĩ Nguyễn Thời Trung và 3 vị có công học và truyền nghề da giấy ở nước ta là: Phạm Đức Chính, Phạm Thuần Chánh, Nguyễn Sĩ Bân quê ở Hải Hưng đời nhà Lê. Được cử sang Trung quốc hòa đàm với nhà Minh, các ông đã học thêm được nghề da giấy.

Nội dung: Tại đình làng, những người giỏi trong ngành da giấy và đông đảo nhân dân đã tới đây dự ngày lễ hội trọng thể.

Ghi chú: Lễ hội tổ chức vào các ngày 23 tháng 2 và 16 tháng 8 Âm lịch hàng năm

Hội đình Trung Quan

Ngày mở hội: 9/2 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 2 ngày

Địa điểm tổ chức: Đình Làng Trung Quan- Văn Đức, Gia Lâm, Hà Nội

Nội dung: Hội có rước và nhiều trò vui: múa trống cơm. đấu vật, đấu gậy...

Hội làng Trung Văn

Ngày mở hội: 8/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: Đình thôn Trung Văn- Trung Văn, Từ Liêm, Hà Nội

Người được thờ cúng: Aả Lã Nàng Đê

Truyền thuyết: ả Lã Nàng Đê, tướng của Hai Bà Trưng và Đào Trục, danh tướng đời Lê.

Nội dung: Trong lễ hội, ngoài các nghi lễ cổ truyền như tế, lễ dâng hương, rước kiệu... còn tổ chức nhiều trò vui dân tộc.

Ghi chú: Thôn Trung Văn có một bộ phận theo Đạo Thiên Chúa.

Hội làng Vẽ

Ngày mở hội: 9/2 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 4 ngày

Địa điểm tổ chức: Đình Làng Vẽ- Đông Ngạc, Từ Liêm, Hà Nội

Người được thờ cúng: Độc Cước, Lê Khôi (cháu Lê Lợi) và Thổ Thần.

Nội dung: Ngoài tế lễ là cuộc rước long trọng và các trò vui.

Ghi chú: Độc Cước là Thần một mắt. Nơi thờ trung tâm là Đền Độc Cước Sầm Sơn, Thanh Hóa.

Hội Vật Mai Động

Ngày mở hội: 4/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 3 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng Mai Động- Phường Mai Động, Hai Bà Trưng, Hà Nội

Người được thờ cúng: Tam Trinh

Truyền thuyết: Tướng Tam Trinh, người có công cùng Hai Bà Trưng phát cờ khởi nghĩa đánh tan quân Tô Định thu phục 65 thành trì. Tướng Tam Trinh sinh ra và được rèn luyện tại làng vật võ ở huyện Đông Sơn tỉnh Thanh Hóa. Ông đã mở lớp dạy văn dạy võ ở nhiều vùng trong đó có làng Mai Động, quận Hai Bà Trưng, Hà Nội. Nhân dân nhiều vùng lập đền, đình thờ ông làm Thành hoàng. Phường Mai Động tôn vinh Ông làm tổ vật.

Nội dung: Hàng trăm đô vật ở các nơi cùng về đua tài.

Ghi chú: Hội tổ chức từ 4 đến 6 tháng giêng

Hội đền Voi Phục

Ngày mở hội: 11/2 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: Nằm trong công viên Thủ Lệ- Cầu Giấy, Ba Đình, Hà Nội

Người được thờ cúng: Linh Lang

Truyền thuyết: Linh Lang là con Lý Thái Tông người có công trong cuộc đánh Tống (1076)

Nội dung: Hội có rước kiệu long trọng và các cuộc vui khác.

Hội làng Vĩnh Ninh

Ngày mở hội: 7/2 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 5 ngày

Địa điểm tổ chức: Làng Vĩnh Ninh- Vĩnh Quỳnh, Huyện Thanh Trì, Hà Nội

Người được thờ cúng: Bà Tía.

Truyền thuyết: Bà Tía là nữ tướng của Hai Bà Trưng.

Nội dung: Trong Hội có tổ chức rước bà từ miếu ra đình, quanh làng rồi về miếu, có đấu vật, chọi gà, đánh cờ, múa rồng

Hội đền Xuân Đỉnh

Ngày mở hội: 6/1 (âm lịch)

Thời gian tổ chức: 1 ngày

Địa điểm tổ chức: Xuân Tảo- Xuân Đỉnh, Từ Liêm, Hà Nội

Người được thờ cúng: Thánh Gióng.

Truyền thuyết: Tương truyền nơi đây là nơi Thánh Gióng dừng chân tắm mát, nghỉ ngơi. Tới nay phiến đá Thánh Gióng ngồi vẫn còn dấu dãi bên cạnh giếng nước làng.

Nội dung: Hội có lễ, rước và nhiều trò vui dân gian.